

Slovstveni zapiski.

Koseski in Prešeren. Pred leti sem imel lep del Bleiweisove korespondence v rokah. Kolikor sem rabil ta pisma za spis „Bleiweis in Novičarji v borbi za slovenski jezik in domače slovstvo“, priobčenem v Bleiweisovem Zborniku, sem jih objavil. Natisnjeni so večinoma sami odlomki pisem, nanašajoči se na moj sestavek, ker nisem mogel priobčiti celotnih pisem zaradi pomanjkanja prostora. Že prekoračenje odmerjenih 300 strani se ni zdelo na mestu merodajnim krogom Matice, za izpustitev tega ali onega prijavljenega članka se pa tudi niso mogli odločiti.

Ker je še zelo dvomljivo, ali izide sploh nameravana celotna izdaja Bleiweisove korespondence, priobčujem tu iz svojih zapiskov ona mesta iz pisem Koseskega, ki se nanašajo na Prešerna in jih ni v imenovanem Zborniku.

Vsa tu navedena pisma je pisal Koseski iz Trsta in sicer piše dne:

3. XI. 1845.: „... Für die Pratika danke ich verbindlichst. Zur Verfassung des gewünschten Schlußgedichtes werde ich kaum tauglich seyn. Ich bitte daher, sich in dieser Beziehung auf mich nicht verlassen zu wollen. Sollte mir ein brauchbarer Gedanke kommen, so werde ich einen Versuch machen und es Ihnen einsenden. Bis nun hat mir der Geist noch nichts eingegeben. Daher wäre es gut, auch andere Kräfte dafür zu interessiren. Prešerin, glaube ich, würde das wohl am besten machen, und wenn Sie auch mehr dergleichen zusammen bekommen, so schadet das nicht. Sie können sodann das beste daraus wählen ...“

19. XII. 1846.: „... Was sind für Aussichten fürs künftige Jahr bezüglich der Vermehrung der Novice-Abnehmer? Sind Dr. Prescherns Gedichte schon zu haben? Ich kann kaum erwarten, sie mit der ihnen gewiß gebührenden Aufmerksamkeit durchzugehen ...“

25. I. 1847.: „... Mancher möchte hier Prescherns Gedichte kaufen, wenn sie Jemand im Verlage hätte. Ich selbst bin darunter. Vielleicht wird Herr Blasnik sich bewogen finden, einige Stücke nach Triest zu schicken? ...“

5. XI. 1867.: „... In Anbetracht der Gestalt des Büchleins¹ wünsche ich, daß Prešern's Kerst zum Muster dienen möchte. Somit sollen nur drey Stenzen auf jeder Seite stehen und zwar in gerader Linie von oben hinunter. Dieses thut wohl dem Auge. Daß ich im Konzepte die Stenzen verschoben stellte, ist nicht wesentlich, sondern dieß geschah nur wegen Mangel an Raum, um leichter die Stenzen von einander zu unterscheiden. Im gedruckten Buche ist das nicht nöthig, weil Raum genug vorhanden ist. Das wird das Büchlein schöner und dem Preschernischen ähnlicher machen, was wieder ein Vortheil ist, weil Prešern und vorzüglich sein Kerst in jeder Beziehung unsere Beachtung und Verehrung verdient ...“

Koseski, ki ni imel ravno skromnega mnenja o svojem pesniškem daru, je torej čislal Prešerna visoko in se je rad ravnal po njem kljub temu, da je stavil Bleiweis v svoji hinavščini in sebičnosti Koseskega, ki mu ni mogel kratiti veljave, nad Prešerna. O razmerju med Bleiweisom in Prešernom se je že mnogo pisalo. „Oče“ slovenskega naroda je roval zoper pesnika-velikana do svoje smrti. Velike

¹ Govori o tisku „Mazepa“.

Prešernove slavnosti na Vrbi dne 15. septembra 1872. l. so se spomnile „Novice“ s sedmimi vrsticami. Pri tem pa so skrčile število udeležencev slavnosti od 6000 ali 7000 na 4000. „Slovenski Narod“ se je torej obregnil ob nje (21. sept. 1872.), češ „dozdaj so le nemškutarski listi požirali na tisoče Slovencev, ki so se udeležili pri narodnih shodih. Zdaj ta posel že tudi „Novice“ opravljajo; presneto lakoten je moral biti njih poročevalc, da je na en požirek 2000 Preširnovih čestiteljev skozi nenasiteno žrelo požrl. Dober tek!“

Bleiweis ni odgovoril na to v „Novicah“, pač pa si spravi dotično številko „Naroda“ ter si obrobil s svinčnikom „Narodov“ zbodljaj. Imenovana številka je bila zanimiva za Bleiweisa tudi zaradi volitev odbornikov „Matice Slovenske“.

Dr. Lokar.

Pred petdesetimi leti. Zgodovina slovenskega slovstva omenja skromnega in vztrajnega pisatelja, ki je pol stoletja deloval v vezani in nevezani besedi na književnem polju — Janeza Bilca. On je jel pesnikovati še dijak leta 1856. in je odložil pero malo pred smrtjo leta 1906.

Njegovo avtobiografijo je objavil Viktor Steska v „Dom in svetu“ leta 1907. V dopolnilo jej stoji tu kosček Bilčevega dnevnika iz leta 1861. Pisal ga je Bilc na liste, privezane posameznim mesecem Hitzingerjevega „Domačega koledarja slovenskega za navadno leto 1861.“ O novem letu 1861 je bil Bilc bogoslovec drugoletnik v Ljubljani. Tedanje semeniško vodstvo je opisal sam v svojem gori omenjenem življenjepisu. Izmed njegovih sošolcev navajam Josipa Belarja, brata skladateljevega, poznejšega župnika v Hotedražici; Henrika Dejaka, veččega slikarja in mehanika; sedaj vpokojenega župnika vrhpoljskega; Frana Dolinarja, sedanjega ribniškega dekana; Jakoba Grossa, poznejšega zagorskega župnika; brata Klinarja, izvrstna pevca; Friderika Križnarja, slovečega govornika, ki je umrl kanonik v Ljubljani; Janeza Kulavica, poznejšega doktorja bogoslovja, ces. dvornega kapelana in vodja dunajskemu Avgustinišču, naposled prošta ljubljanskega; Jerneja Zupančiča, ki je zelo priljubljen pred nekaterimi leti preminil kot kurat v Litiji, in Vilibalda Zupančiča, ki se je odtegnil duhovskemu poklicu in se posvetil vzgoji mladine — postal je profesor in naposled okrajni šolski nadzornik. Znamenit letnik! To niso bile puhle glave, ki so se ubijale tedaj z dogmatiko (predaval jo je dr. Andrej Čebašek, ki so mu hudomušniki zdeli priimek „revera“, ker je to mašilo večkrat rabil) in z eksegezo sv. pisma nove zaveze (predavatelj dr. Lenart Klofutar).

Oglejmo si Bilčev dnevnik! Iz njega sem povzel le to, kar utegne kakorkoli zanimati. Kar je v oklepajih, ni prišlo izpod Bilčevega peresa.

Januar. 1. Pisal sim g. Jožefu Gallandu, celovškemu bogoslovcu. — 8. Pisal mi je o. Ljudevit (Bilc, reški kapucin, sorodnik pisateljev). — Pisal sim g. Janežiču (profesorju in uredniku „Slov. Glasnika“ v Celovcu, tedaj mu je najbrže poslal popis „Ozir na Notranjsko“, ki ga je prinesel „Slov. Glasnik“ pol v 3. šte. dne 25. januarja in pol v 4. šte. dne 5. februarja). — 18. Silen mraz. Strašne revere — *horribile auditu* — pa jest revež od zunaj! (Vprašan je bil dogmatiko. Na drugi strani januarskega lista stoji brez datuma beležka:) Na bulgarske pesme (Konst. Miladinova) so se naročili: Bilc, Zupančič W., Zupan (Tomo, tedaj bogoslovec tretjeletnik), Ferencič (Mihael, Hrvat z Virja, tudi tretjeletnik), Sterbenc Juri (dr. juris, prvoletnik, naposled dekan v Leskovcu), knjižnica slov. (prečrtani so: Zupan, Sterbenc in knjižnica slov.). Naročil sim se 15. Junija na Vijanskov (!) zabavnik velja 90 kr. — Perve dni Julija se je sila lepa in velika repata zvezda vidila. —